

La recuperació del republicanisme

Text > PERE BOSCH

Com és prou sabut, Figueres i, en conjunt, la comarca de l'Empordà es van convertir, durant la segona meitat del segle XIX i el primer terç del XX, en un dels referents del republicanisme català, en el bressol de figures destacades com ara Abdó Terrades, Narcís Monturiol, Joan Arderius o Joan Tutau. A totes aquestes caldria afegir els noms de Josep Puig Pujades o Rafael Ramis, personatges que enllacen la tradició del republicanisme federal amb el catalanisme i que, com a tals, avancen una síntesi ideològica que va esdevenir hegemònica durant els anys de la Segona República, amb la concreció d'ERC. Durant molts anys, aquesta fecunda tradició ha restat, arreu del país, en l'oblit, si bé en algunes comarques com ara l'Empordà hi ha hagut un esforç notable per recuperar personatges, partits i publicacions periòdiques. En aquest cas, no només hi ha una vocació de rescatar el llegat d'aquella «terra de llibertat» (tal com va definir-la el poeta Joan Maragall), sinó també de fer-nos veure el paper de la política que es feia fora de la capital del país.

La historiadora i periodista Anna Teixidor va dedicar un volum de la col·lecció «Juncària» a *l'Empordà Federal —Amb la República al cap i Catalunya al cor*. Empordà Federal (1911-1938). Figueres: Ajuntament de Figueres, 2009—, eix articulador del republicanisme empordanès, i una primera aproximació a Josep Puig Pujades (*Josep Puig Pujades. Líder del republicanisme empordanès*.

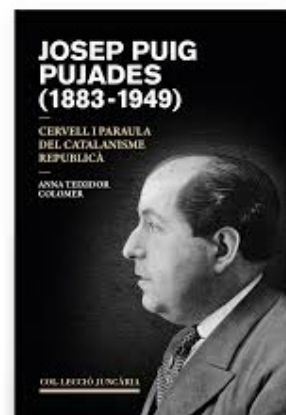
Barcelona: Fundació Josep Irla, 2013). En aquest cas, parteix de la tesi doctoral llegida a la Universitat Pompeu Fabra i dirigida pel doctor Jaume Guillamet. A banda d'aquest paper crucial que va tenir en el sorgiment d'un republicanisme catalanista i progressista a l'Empordà, el llibre aprofundeix en un altre aspecte apassionant de Puig Pujades: el seu paper com a agent intel·lectual i crític, exemplificat en el suport que va donar, des del primer moment, a un jove i desconegut Salvador Dalí. L'estudi es complementa amb una exhaustiva relació de la producció intel·lectual de Puig Pujades (articles, presentacions, contes i discursos). Aplegada a l'apèndix i inserida en el text, ens permet mesurar la dimensió intel·lectual de Puig Pujades. També s'hi incorpora una cronologia, un esquema dels càrrecs i suports electorals i referències periodístiques sobre el biografat. En conjunt, un munt de material que posa de manifest l'esforç i la meticulositat de l'autora.

És evident, en tot cas, que Anna Teixidor no només demostra un coneixement aclaparador del personatge, sinó que també és capaç de desxifrar-ne els grans trets i d'analitzar-ne les principals aportacions. El retrat que ens trasllada és el d'una persona extraordinàriament coherent, que reflexiona sobre el model de país i societat i malda per posar-lo a la pràctica durant els anys de la República, quan es converteix en el principal referent del republicanisme empordanès i

de diverses mides, amb els fitxers i llibres de registre corresponents, però tampoc no hauria estat possible sense la feina, sovint complicada i mal pagada, dels corresponents que tenia distribuïts pel territori. El delegat a Girona, Valentí Fargnoli, un dels fotògrafs més treballadors i talentosos de la primera meitat del segle XX, va captar imatges d'alta qualitat de monuments, muralles, esglésies, masos i obres d'art. El valor històric i documental d'aquestes fotografies encara adquireix més relleu si es tenen en compte les circumstàncies en què treballava Fargnoli, sovint exposades en la correspondència amb

Mas. El març del 1918, per anar a Tossa de Mar, per exemple, Fargnoli va desplaçar-se amb tren fins a Llagostera i després amb bicicleta fins a Tossa, on va llogar un barquer per aconseguir imatges de la muralla i la vila vella des del mar. I tot a canvi de 75 cèntims per placa, una quantitat que més tard, davant les queixes reiterades del fotògraf, Mas va augmentar a una pesseta per placa.

BOADAS, JOAN. *Fotografia en temps de noucentisme*. Girona: Ajuntament de Girona, 2018. 519 p.

TEIXIDOR I COLOMER, ANNA. *Josep Puig Pujades (1883-1949): Cerebell i paraula del catalanisme republicà*. Figueres: Ajuntament de Figueres i Diputació de Girona, 2017. (Col·lecció Juncària; 12). 351 p.

home fort d'ERC en aquesta comarca. La traducció pràctica es concreta en la ciutat de Figueres com a focus de materialització del projecte republicà, i, en aquest sentit, també és una reivindicació del paper que va tenir la política fora de Barcelona durant el primer terç del segle XX. El republicanisme empordanès segueix essent, encara avui, un mite poc estudiat, tal com remarca Jaume Guillamet en el pròleg del llibre. A partir d'aquesta obra, el nostre nivell de coneixement s'incrementa de forma notable.

